

SERVETİFÜNUN HİKÂYE VE ROMANI

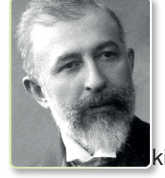
- “Sanat için sanat” görüşü benimsenmiştir.
- Fransız edebiyatı, özellikle Balzac, Flaubert, Zola gibi yazarlar örnek alınmıştır.
- Roman ve hikâyede **realizm** ve **natüralizm** akımlarından etkilenilmiştir.
- Edebiyatımızda **Sergüzeşt**, **Zehra** ve **Araba Sevdası** ile başlayan gerçekçi anlayış bu dönemde de devam etmiştir.
- **Kurgu bakımından Batı'daki örneklerine uygun romanlar** verilmiş, modern Türk romanının temeli atılmıştır.
- Yazarlar romanlarında **kişiliklerini gizlemişler**, olayları kahramanların bakış açılarından vermişlerdir.
- Bu dönem şiirlerinde olduğu gibi **ağır ve ağırdalı bir dil** kullanılmıştır. Arapça ve Farsça sözcüklere, tamlamalara ağırlıklı olarak yer verilmiştir.
- Fransızcadaki cümle yapısı bazı yönleriyle Türkçeye aktarılmış; ara sözler, devrik ve eksilteli cümleler kullanılarak anlatımda hareketlilik sağlanmıştır.
- Günlük yaşamda rastlanabilir olay ve kişilere yer verilmiştir.
- Kişilerin **psikolojik tahlillerine** önem verilmiştir.
- Romanlarda yer alan kahramanlar genellikle eğitilmiş, Batılı kültürle yetişmiş kişilerdir; halktan kişilere ise daha çok, küçük öykülerde yer verilmiştir.
- Romanlarda bireyin iç çatışmaları üzerinde durulmuş; **aşk, karamsarlık, melankoli ve kaçış** temaları işlenmiştir.
- Çevre betimlemeleri romanı süslemek için değil, karakterleri yansıtmada işlevsel olarak kullanılmıştır.
- Romanlara mekân olarak İstanbul'un Beyoğlu, Boğaziçi, Erenköy gibi zengin semtleri seçilmiştir.
- Hikâyelerde ise yer yer Anadolu'ya açılma olmuştur.

Dönemin öykücü ve romancıları:

Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit, Saffet Nezih, Safveti Ziya

HALİT ZİYA UŞAKLIĞİL (1866- 1945)

- Servetifünun roman türünün **üstat** yazarıdır.
- Modern Türk romanının kurucusudur çünkü **Türk edebiyatında Batılı anlamda ilk romanları yazan sanatçı** olarak kabul edilir.
- Yapıtlarında bireyin iç dünyası ile çevresi arasında ilişkileri yansıtmıştır.
- Romanlarında İstanbul'a, hikâyelerinde Anadolu'ya odaklanmıştır.
- Romanlarında süslü, sanatlı, hikâyelerinde daha yalın bir dil kullanmıştır.
- Romanlarında aydın kişileri ve çevrelerini, öykülerinde ise çoğunlukla halkın yaşayış ve âdetlerini işlemiştir.
- **Mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu** ve **Kırık Hayatlar** en yetkin romanlarıdır.
- Teknik açıdan güçlü romanlarında Fransız realisteri ile natüralistlerinin etkisi görülür.
- Yapıtlarında karakter çözümlemeleri ağır basar.
- Mensur şiirin (**Mezardan Sesler**) edebiyatımızdaki ilk örneklerini vermiştir.
- Yapıtlarında aşk, karamsarlık, hayal kırıklığı, mutluluğa özlem gibi bireysel konuları işlemiştir.
- Cumhuriyet Dönemi'nde eserlerini sadeleştirerek yeniden yayımlamıştır.

Eserleri

Hikâye: Bir Yazın Tarihi, Solgun Demet, Hepsinden Acı, Onu Beklerken, Aşka Dair, Kadın Pençesi, İhtiyar Dost, İzmir Hikâyeleri, Sepette Bulunmuş, Bir Muhtranın Son Yaprakları, Bir İzdıvacın Tarih-i Muaşakası, Bir Hikaye-i Sevda

Roman: Nemide, Sefile, Bir Ölünün Defteri, Ferdi ve Şürekâsı, Mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu, Kırık Hayatlar, Nesl-i Ahir

Tiyatro: Füzûzan, Fare, Kabus

Anı: Kırk Yıl, Saray ve Ötesi, Bir Acı Hikâye

ESER ÖZETLERİ

Halit Ziya'nın Önemli Romanları

• MAİ VE SİYAH

Konusu: Edebiyatıcedide'nin ideal şair tipi ve o zamanki sanat dünyası yansıtılmıştır. Bu romandaki Ahmet Cemil karakteri Servet-i Fünun sanatçıları temsil eder.

Kişiler: Ahmet Cemil, Lamia, Hüseyin Nazmi, İkbâl, Vehbi Bey

• AŞK-I MEMNU

Konusu: Genç ve güzel bir kadının, zengin ama yaşlı kocasına sadık kalma kararına karşın yaşadığı yasak bir aşk anlatılır.

Kişiler: Bihter, Adnan Bey, Nihal, Behlül, Firdevs Hanım

• KIRIK HAYATLAR

Konusu: Sıradan bir hayat yaşayan genç bir doktorun, geçimlerini kendilerine bağladıkları erkeklerden sağlayan iki kız kardeşe tanışması ve sıradan hayatının birden değişmesi anlatılır. Ailesini ihmal eden genç, zaman içinde evine tekrar döner.

Kişiler: Ömer Behiç, Vedide, Neyyir

MEHMET RAUF (1875-1931)

- Servetifünun Dönemi'nin Halit Ziya'dan sonraki en önemli roman ve öykü yazarıdır.
- Realizm ve natüralizm akımlarından etkilenmiştir.
- İlk **psikolojik roman** sayılan *Eylül*'ü yazmıştır.
- Servetifünun'un genel karakterine uygun olarak bireyin iç dünyasını ele alırken hemen bütün yapıtlarında "aşk, kadın, yasak aşk" temalarını işlemiştir.
- Yapıtlarında otobiyografik özellikler bulunur.
- Halit Ziya'yı örnek almakla birlikte üslup bakımından onun kadar başarılı olamamıştır.
- Aşk ve kadın, romanları gibi hikâyelerinin de merkezindedir.
- Edebiyat dünyasına hikâye ile girmiş, yüz kadar hikâye yazmıştır.
- Kurtuluş Savaşı'nı konu alan *Halas* romanını yazmıştır.
- *Siyah İnciler*'le mensur şiirin başarılı örneklerini verir.

Eserleri

Hikâye: İhtizar, Âşıkane, Bir Aşkın Tarihi, Kadın İsterse, Son Emel, Hanımlar Arasında, Menekşe, İlk Temas İlk Zevk, Aşk Geceleri

Roman: Eylül, Bir Zambak Hikâyesi, Genç Kız Kalbi, Karanfil ve Yasemin, Bögürtlen, Define, Kan Damlası, Son Yıldız, Harabeler, Kâbus, Ferda-yı Garam, Halas, Ceriha

Mensur Şiir: Siyah İnciler

Tiyatro: Pençe, Cidal, Sansar

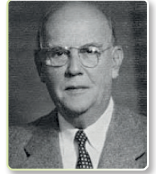
ESER ÖZETİ

EYLÜL:

Bakırköy'de bir bağ evinde oturan Suat Hanım ile Süreyya Bey, birbirlerini severek evlenmiş bir çifttir. Süreyya'nın arkadaşı Necip, bunların aile dostudur; sık sık gelip yanlarında misafir kalmaktadır. Süreyya'nın asıl isteği denize yakın bir yerde yaşamını sürdürmektir. Suat, Süreyya'nın bu isteğini yerine getirmek için babasından aldığı parayla Boğaz'da bir yalı kiralar. Ancak Süreyya'nın sandal gezileri, balık merakı karısını ihmal etmesine sebep olur. Necip'in bu yalya sık sık gidip gelmesi sonucu Suat'la aralarında bir yakınlaşma başlar.

HÜSEYİN CAHİT YALÇIN (1875-1957)

- Realizm akımının etkisinde kalmıştır.
- Hikâyeleri teknik açıdan pek başarılı değildir ancak yazar, olayların anlatımında başarılıdır.
- Tevfik Fikret'ten sonra *Servet-i Fünun*'un yazı işleri müdürü olmuştur.
- Dili ve üslubu diğer Servetifünun sanatçılarına göre daha yalın ve açıktır.
- Hüseyin Cahit'in dilindeki bu sadeliğin en önemli nedeni, edebî kişiliğinin oluştuğu dönemde yöneldiği Fransız edebiyatından dolayı Arapça ve Farsça kelimelere tam anlamıyla hâkim olamamasıdır.
- Daha çok **eleştiri türündeki yazıları ile** tanınmış, Servetifünun'a yöneltilen eleştirilere verdiği cevapları *Kavgalarım* adıyla kitaplaştırmış; *Edebiyat ve Hukuk* yazısı üzerine Servet-i Fünun dergisi kapatılmıştır.
- Eski edebiyata karşı yeniliği ve yeni edebiyatı savunan yazılar yazmıştır.
- *Siyasal Anılar* adlı eserinde II. Abdülhamit Dönemi'nin siyasal ortamını yansıtmıştır.

Eserleri

Hikâye: Hayat-ı Muhayyel, Niçin Aldatırlarmış?, Hayat-ı Hakikiye Sahneleri

Roman: Nadide, Hayal İçinde

Anı: Edebî Hâtıralar, Siyasi Anılar

ESER ÖZETLERİ

- *Hayal İçinde* romanında İstanbul'da yaşayan bir lise öğrencisi olan Nezhin'in, Tepebaşı'nda İsmar adlı kıza âşık olması, ancak bu aşkın hayallerdeki gibi çıkmaması anlatılır.
- *Hayat-ı Muhayyel* adlı hikâye kitabının aynı adı taşıyan öyküsünde Servetifünuncuların, baskılardan bunaldıkları sıralarda Yeni Zelanda'ya göç etme hayalleri anlatılır.

SAFFET NEZİHİ (1871-1939)

- Servetifünun Dönemi'nin ismi pek öne çıkmayan yazarlarından-
dır.
- Yapıtlarında daha çok, "aşk" temasını işlemiştir.
- Ahmet Mithat gibi, halka okuma sevgisi aşılamaı amaçlamıştır.
- Popüler anlayışla kaleme alınan ve "piyasa romanı" olarak adlan-
dırılan romanın örneklerini vermiştir.
- *Zavallı Necdet* adlı yapıtı, halk arasında en çok okunan romanı-
dır.

Eserleri

Roman: Zavallı Necdet, Kadın Kalbi, Müsebbib, Teehhül Âleminde, Hemzad, Kumar Beliyyesi

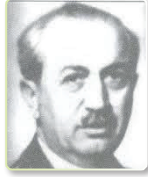
ESER ÖZETİ

ZAVALLI NECDET

Yayımlandığı dönemde oldukça popüler olan, halk tarafından çok beğenilen ve Saffet Nezih'i de üne kavuşturan *Zavallı Necdet* im-
kânsız bir aşkın romanıdır. Meliha ve Necdet birbirini seven ancak
bir türlü aşklarını karşılıklı itiraf edemeyen iki gençtir. Meliha'nın ev-
lenmesiyle bu aşk daha da karışık ve tehlikeli bir hâl alır.

SAFVETİ ZİYA (1875-1929)

- Edebiyata, Servet-i Fünun dergisinde yayımlanan
Kadın Ruhu adlı öyküsüyle başlamıştır.
- Yapıtlarında daha çok bulunduğu dönemi ve etra-
fında yakından gözlemlediği insanları konu edin-
miştir.
- Sosyete yaşamını anlattığı *Salon Köşelerinde* ad-
lı romanıyla tanınmıştır.

Eserleri

Hikâye: Kadın Ruhu, Silinmiş Çehreler; Beliren Simalar, Bir Tesa-
düf, Hanım Mektupları, Bir Safha-ı Kalp

Roman: Salon Köşelerinde **Tiyatro:** Haralambos Cankiyadis

ESER ÖZETİ

SALON KÖŞELERİNDE

1898'de Servet-i Fünun dergisinde bazı kısımları sansürlenerek tef-
rika edilmiş, daha sonra 1912 yılında kitap olarak basılmıştır. Ro-
manın kahramanı Şekip ile yazarı Safveti Ziya arasında benzerlik-
ler bulunması, anlatılanların gerçekliğini artırır. Şekip, Avrupalıları
kışkırtacak kadar iyi dans eden ve onların giyimi konusunda ay-
rıntılı bilgilere sahip olan bir Türk gencidir. Türkler sanattan, ede-
biyattan anlamayan insanlardır, diye düşünen İngiliz kızı Lidya ile
tanışır ve ona âşık olur. Şekip'in önünde iki yol vardır: Sevgilisi
Lidya ile İngiltere'ye gitmek ya da İstanbul'da kalarak ülkesinin iler-
lemesi için çalışmak.

SERVETİFÜNUN DÖNEMİ BAĞIMSIZ SANATÇILARI

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR (1864 - 1944)

- "Sokağı edebiyata getiren sanatçı" olarak kabul
edilen yazar, eserlerinde İstanbul halkının toplum-
sal, töresel yaşantılarını, aile geçimsizliklerini, ba-
tıl inançlarını anlatmıştır.
- **Realist** ve **natüralist** çizgide yapıtlar kaleme almıştır.
- Kahramanları seviyelerine uygun konuştururken
olayları gülünç, acıklı yönleriyle kuvvetli bir gözlem gücü ve ince
bir mizahla vermiştir.
- Ahmet Mithat Efendi roman geleneğini devam ettirmiştir.
- Günlük yaşamı hem iyi hem de kötü yönleriyle dile getirmiştir.
- Natüralist romancıların aksine, toplumsal eleştiriyi de yer vermiş,
bunu yaparken de mizahtan yararlanmıştır.
- Yalın bir İstanbul Türkçesiyle, sağlam cümlelerle yazmış fakat üs-
luba önem vermemiştir; bu nedenle romanları teknikçe kusurlu-
dur.

Eserleri

Roman: Şık, Şıpsavdi, Mürebbiye, Tesadüf, İffet, Cehennemlik,
Metres, Nimetşinas, Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç, Gulyaba-
ni, Ben Deli miyim?, Utanmaz Adam, Hakk'a Sığındık, Deli Filozof,
Kokotlar Mektebi

Hikâye: Gönül Ticareti, Kadınlar Vaizi, Melek Sanmışım Şeytanı,
Katil Buse, Namusla Açlık Meselesi, Tünelden İlk Çıkış, Eti Senin
Kemiği Benim, İki Hödüğün Seyehati, Meyhanede Hanımlar

AHMET RASİM (1865-1932)

- Servet-i Fünun dergisinde yazmakla birlikte Edebiyatı Cedide topluluğu üyelerinin genel edebî çizgisini benimsememiştir.
- Ahmet Mithat Efendi'nin edebiyat anlayışını devam ettirmiştir.
- Hüseyin Rahmi ile birlikte "Boşboğaz ile Güllâbi" adlı bir mizah gazetesi çıkarmışlardır.
- Şiirden uzak düşmemiş, besteleri de kendisine ait olan pek çok (60 kadar) şarkı sözü yazmıştır.
- Anı, inceleme, roman ve hikâye türünde eserler yazmış; **sohbet ve fıkra türünün edebiyatımızdaki ilk temsilcilerinden** olmuştur.
- Kendine özgü bir üslup ve mizahî nitelikler taşıyan İstanbul Türkçesi ile sohbet havasında yazılar yayımlamıştır.
- Roman ve hikâyelerinde Ahmet Mithat Efendi anlayışını benimseyerek olay akışını kesmiş ve okura bilgi vermiştir.
- Fıkra, sohbet ve anılarında İstanbul'un yaşamını, kendi döneminin yaşantısını ayrıntılarıyla anlatmıştır.
- Anlatımda halk hikâyesi geleneğinden yararlanmış, konuşma dilini kullanmıştır.

Eserleri

Roman: İlk Sevgi, Askeroğlu, Tecrübesiz Aşk

Hikâye: Güzel Eleni, Meyl-i Dil, Ülfet, İki Günahkâr

Fıkra: Eşkâl-i Zaman, Muharrir Bu Ya, Şehir Mektupları, Gülüp Ağladıklarım, Cidd ü Mizah

Anı: Falaka, Gecelerim, Fuhs-i Atik, Muharrir-Şair-Edip

Gezi yazısı: Romanya Mektupları

Monografi: İlk Büyük Muharrirlerden Şinasi

PRATİK

SANATÇIYA GİDEN YOL

Tevfik Fikret

- Aruzu Türkçeye başarılı bir şekilde uygulama
- Nazmı nesre yaklaştırma
- Manzum hikâye, soneti ilk kez kullanma

Halit Ziya Uşaklıgil

- Modern romanın kurucusu
- Mensur şiirin ilk örneklerini verme
- *Aşk-ı Memnu*, *Mai* ve *Siyah*'ın yazarı

Mehmet Rauf:

- İlk psikolojik roman *Eylül*'ün yazarı

Hüseyin Rahmi Gürpınar

- Halk için roman yazma
- Sokağı edebiyata/romana taşıma
- Mizahî dil kullanma

Ahmet Rasim

- Edebiyatta sosyal faydayı amaçlama
- Yazılarıyla halkı eğitme
- Sohbet, anı ve fıkra yazma